

**SPRAWOZDANIE ZA OKRES 2018 – 2019
Z REALIZACJI „POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD
ZABYTKAMI POWIATU CHOSZCZEŃSKIEGO
NA LATA 2016 – 2020”**

Starostwo Powiatowe w Choszcznie
Wydział Inwestycji i Zamówień Publicznych

1. WPROWADZENIE

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowanych działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społeczeństwa i jego rozwoju oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, patriotyczne i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego. Dowodzenia prawd i upamiętnia wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej. Dziedzictwo kulturowe najczęściej utożsamiane jest z archeologią, architekturą, sztuką czy ogólnie zabytkami.

Powiat Choszczeński to obszar wartościowy pod względem dziedzictwa kulturowego ukształtowany na przestrzeni kilku wieków przez działalność ludzi zamieszkujących ten region. Występujące na terenie Powiatu Choszczeńskiego zabytki są nie tylko materialnym śladem przeszłości, lecz także cennym elementem kultury, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego otoczenia jego mieszkańców.

W działaniach samorządów lokalnych, podobnie jak w polityce państwa istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska naturalnego. W celu osiągnięcia zamierzonego efektu jednostki samorządu terytorialnego zostały zobligowane do sporządzenia programu opieki nad zabytkami. Obowiązek ten wynika bezpośrednio z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz.U z 2020 r., poz. 282 z późn. zm.) o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z powyższym Rada Powiatu w Choszczynie uchwałą Nr XII/100/2016 z dnia 17 czerwca 2016 r. uchwaliła „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016-2020”

Podstawowe cele programu opieki nad zabytkami zostały określone w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z wytycznymi Program ten ma na celu:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
2. Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,

5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W myśl art. 87 ust. 5 wskazanej ustawy, organem odpowiedzialnym za monitorowanie realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami jest Zarząd Powiatu, który co dwa lata przedstawia Radzie Powiatu sprawozdanie z realizacji planu. Sprawozdanie przekazywane jest także Wojewódzkiemu Zachodniopomorskiemu Konserwatorowi Zabytków w Szczecinie.

Realizując powyższy obowiązek Zarząd Powiatu Choszczeńskiego przedstawia sprawozdanie z realizacji programu za okres 2018 – 2019, który uwzględnia kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu. Poniżej przedstawiono podjęte działania w ramach realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami mające na celu ochronę dziedzictwa kulturowego Powiatu Choszczeńskiego w latach 2018 – 2019.

2. REJESTR ZABYTKÓW

Zabytkiem nieruchomym jest nieruchomości, jej część lub zespół nieruchomości, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością. Zabytkiem nieruchomym są także nieruchome zabytki archeologiczne, będące pozostałością (powierzchniową, podziemną lub podwodną) egzystencji człowieka, nieruchomości dzieli się na trzy rodzaje:

1. Gruntowe stanowiące część powierzchni ziemi,
2. Budynkowe trwale związane z gruntem,
3. Lokalowe będące częścią budynku.

Zabytkiem nieruchomym może być wybrana część lub całość nieruchomości. Oprócz budynków lub budowli zabytki nieruchome to także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych ludzi lub instytucji. W ustawie wymienione są także krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne i ruralistyczne, budownictwo obronne, obiekty techniki, cmentarze i parki. Ze względu na posiadane wartości historyczne, artystyczne lub naukowe w interesie społecznym jest zachowanie zabytków poprzez otoczenie ich ochroną i opieką.

Zabytki wpisuje się do rejestru zabytków prowadzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela nieruchomości lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art. 9 pkt. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Do rejestru

może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku.

Bieżące informacje o ilości zabytków w Powiecie Choszczeńskim.

W okresie sprawozdawczym do rejestru Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie Powiatu Choszczeńskiego wpisane zostały 132 obiekty nieruchomości.

W latach 2018-2019 Powiat Choszczeński otrzymał informacje od Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisie do rejestru następujących obiektów:

Miejscowość	Gmina	Powiat	Obiekt	Numer rejestru	Data wpisu
Żeńsko	Krzęcin	Choszczno	Nagrobek Otto Beyera, wczesny modernizm, 1913 r.	B-585 (rejestr zabytków ruchomych)	2018-06-15
Płotno	Pełczyce	Choszczno	Dawny zespół zabudowy folwarcznej (zabudowa gospodarcza, dawny dom rządcy ob. budynek mieszkalny nr 25) wraz z podwórzem gospodarczym	A-1085 (rejestr zabytków nieruchomości)	2019-06-14

Ponadto w latach 2018-2019 Powiat Choszczeński otrzymał informację od Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie o włączeniu kart zabytków nieruchomości do wojewódzkiej ewidencji zabytków następujących obiektów:

Miasto i Gmina	Powiat	Obiekt	Data wpisu
Choszczno	Choszczno	Cmentarz żydowski, w granicach parku i działki nr 823/4 (część)	2018-04-12
Drawno	Choszczno	Cmentarz żydowski, położony przy ul. Łąkowej, w granicach działki nr 102/6, 102/7, oraz części działki 102/12 i 102/13	2018-04-13
Pełczyce	Choszczno	Cmentarz żydowski, położony przy ul. Rakoniew,	2018-04-16

		w granicach części działki nr 44/23	
Recz	Choszczno	Cmentarz żydowski, położony przy ul. Kolejowej, w granicach działki nr 192/7, 192/28 i 192/29	2018-04-25

3. ZAŁOŻENIA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Kierunki „Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016-2020” realizowane są poprzez wspólne działania władz samorządowych, właścicieli oraz zarządców obiektów, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń. Jego główne założenia są zbieżne z wymogami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i polegają na:

1. Prowadzeniu działań zmierzających do poprawy stanu technicznego zabytków oraz zapobieganie ich degradacji.
2. Uwzględnieniu zagadnień związanych z ochroną zabytków do zadań strategicznych jednostek samorządowych na terenie Powiatu.
3. Uwzględnieniu uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego z uwzględnieniem ochrony przyrody i równowagi ekologicznej oraz ich eksponowanie, jako walorów krajobrazu kulturowego.
4. Podejmowaniu działań zmierzających do zwiększenia atrakcyjności zabytków poprzez inicjatywy sprzyjające wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami.
5. Podejmowaniu przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto Powiat Choszczeński posiada „**Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Choszczeńskiego**”. Omawiany plan składa się z dwóch części, opisowej i graficznej.

Ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Realizowanie i prowadzenie przedsięwzięć ochrony zabytków polega na:

1. Zapobieganiu i prowadzeniu prac przygotowawczych - w czasie poprzedzającym wystąpienie konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
2. Podwyższeniu gotowości wprowadzonej w okresie narastania bezpośredniego zagrożenia poprzez właściwe organy kierowania kryzysowego.
3. Reagowaniu w czasie wystąpienia i trwania konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
4. Zabezpieczeniu i dokumentowaniu po ustąpieniu konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowej.
5. Ochronie zabytków ruchomych.

Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Powiatu Choszczeńskiego został uzgodniony z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Szczecinie oraz uzgodniony z Wojewodą Zachodniopomorskim. W świetle powyższych wytycznych, opracowano dokument, przedmiotem którego jest ochrona dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych Powiatu Choszczeńskiego.

4. REALIZACJA POWIATOWEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych i możliwych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych podjęto działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Choszczeńskiego.

Rada Powiatu w Choszcznie uchwałą Nr XXX/256/2018 z dnia 16 października 2018 roku w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz uchwałą Nr IV/32/2019 z dnia 15 lutego 2019 r. Rady Powiatu Choszczeńskiego zmieniającą uchwałę w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, stworzyła możliwość otrzymania przez właścicieli obiektów zabytkowych dotacji na dofinansowanie nakładów koniecznych na wykonanie wyżej wymienionych prac.

W okresie sprawozdawczym w celu zahamowania procesów degradacji zabytku i doprowadzenia do poprawy stanu jego zachowania Powiat Choszczeński udzielił dotacji na prace zabezpieczające i remontowo – budowlane przy zabytku:

Kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Choszcznie

Szczegółowe informacje zostały zawarte w poniższej tabeli:

Rok udzielenia dotacji	Obiekt	Zakres prac	Wnioskodawca	Informacja o przekazanych kwotach dotacji
2019	Kościół parafialny pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Choszcznie	konserwacja wątków ceglanych budynku kościoła	Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Choszcznie	100 000,00 zł

Konserwacja wątków ceglanych budynku kościoła była niezbędna do zatrzymania dalszej degradacji i niszczenia obiektu. W rezultacie podjętych działań zwiększono atrakcyjność turystyczną zabytku na obszarze Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, co przyczyniło się do wzrostu świadomości na temat dziedzictwa pocysterskich zabytków sakralnych na Pomorzu Zachodnim. Poniżej znajdują się zdjęcia obrazujące efekt podjętych prac.

Źródło: Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Choszczynie

Wykaz podmiotów, którym udzielono dotacji w poszczególnych gminach

W ramach współpracy między samorządem powiatowym a samorządami gminnymi Powiat Choszczeński otrzymał następujące informacje na temat wysokości udzielonych dotacji pozyskanych z budżetów gmin oraz funduszy zewnętrznych na prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru prowadzonego przez Zachodniopomorskiego Konserwatora Zabytków:

Gmina Bierzwnik

W okresie sprawozdawczym tj. 2018-2019 r. Gmina Bierzwnik nie wykonała żadnych prac przy zabytkach w celu zahamowania procesów degradacji.

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Gminy Bierzwnik

Gmina Choszczno

Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota
Choszczno,	A-614	27-04-1979	Wykonanie prac	100 000,00 zł

Kościół Parafialny pw. narodzenia NMP			konserwatorskich i restauratorskich polegających na remoncie dachu kościoła	
---	--	--	--	--

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Miejskiego w Choszczynie

Gmina Drawno

Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota
Budynek Urzędu Miejskiego w Drawnie	A-1612	16-12-2016	Zakres wykonanych prac: <ul style="list-style-type: none"> • remont pomieszczeń i korytarza; • przebudowa toalet; • wymiana kotła gazowego i instalacji centralnego ogrzewania. 	500 000,00 zł dofinansowanie ze środków UE w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Miejskiego w Drawnie

Gmina Krzęcin

Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota
Kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Żeńsku	A-640	21- 06-2010	Wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i prac budowlanych, polegających na naprawie i odnowie chodnika od bramy do wejścia kościoła filialnego p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej w Żeńsku	10 000,00 zł
Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Chłopowie	A-630	25-06-2010	Wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich polegających na malowaniu wieży i elewacji zewnętrznej budynku	10 000,00 zł

			kościół w Chłopowie	
Kościół pw. Św. Piotra i Św. Pawła w Nowym Klukomiu	A-662	21-08-2010	Wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich polegających na wykonaniu okna witrażowego w ścianie bocznej w kościele filialnym p.w. św. Piotra i Pawła w Nowym Klukomiu	5 000,00 zł
Kościół pw. Św. Trójcy w Rakowie	A-634	25-06-2010	Wykonanie prac restauratorskich i konserwatorskich przy zabytkowym chórze, zabezpieczenie odrestaurowanych ławek znajdujących się w kościele filialnym w Rakowie	5 000,00 zł

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Gminy Krzęcin

Gmina Pełczyce

Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota
Jarosławsko, Kościół pw. Św. Kazimierza	A-1505	01-02-2016	Wykonanie prac konserwatorskich i restauratorskich polegających na remoncie dachu kościoła	66 600,00 zł
Pełczyce, Kościół pw. Najświętszej Marii Panny w Pełczycach	A-648	31-07-1956	Modernizacja instalacji elektrycznej kościoła	15 055,20 zł

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Miejskiego w Pełczycach

Gmina Recz

Dotowany obiekt	Nr pozycji w rejestrze zabytków	Data wpisu do rejestru zabytków	Wykonane prace w ramach udzielonej dotacji	Kwota
Recz, Baszta Drawieńska	A-1925	05-12-1963	Zakup siatki zabezpieczającej obsypywanie się krenelaża	2 581,80 zł

			Baszty Drawieńskiej wraz z odcinkiem murów	
--	--	--	--	--

Źródło: Informacje otrzymane z Urzędu Miejskiego w Reczu

Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Choszcznie umieszczony został „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Choszczeńskiego na lata 2016-2020” (<http://www.spow.choszczno.bip.net.pl>) celem udostępnienia danych o zabytkach.

5. PODSUMOWANIE

Głównym odbiorcą Powiatowego Programu nad Zabytkami jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców Powiatu Choszczeńskiego, gdyż zachowane i należycie pielęgnowane dziedzictwo kulturowe wyróżnia obszar Powiatu Choszczeńskiego i przesądza o jego atrakcyjności.

Powyższe Sprawozdanie z dwuletniej realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami wskazuje na podjęte w tym zakresie działania, do których należy zaliczyć jedno z najważniejszych zrealizowanych obowiązków związanych z ochroną zabytków - przyznanie dotacji na konserwację wątków ceglanych budynku kościoła parafialnego pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Choszcznie. Poprawa stanu zabytku przyczyniła się do zwiększenia jego dostępności zarówno dla mieszkańców jak i turystów. Ponadto wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych, które towarzyszą zabytkom sakralnym wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej, minimalizując niektóre negatywne skutki globalizacji.

Obecnie planuje się dalsze wspieranie inicjatyw mających na celu zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami zakłada również wzrost świadomości społecznej wśród mieszkańców Powiatu Choszczeńskiego w zakresie ochrony dóbr kultury, przyczyniając się w ten sposób do budowania lokalnej tożsamości i wspólnego dziedzictwa.

Świadomość potrzeby ratowania i ochrony zabytków, dbanie o należyty stan zabytków jest coraz powszechniejsza wśród mieszkańców naszego Powiatu. Rewitalizacja poszczególnych obiektów, jak również całych zespołów zabudowy jest szansą na ich uratowanie. Tak więc stworzenie programu opieki nad zabytkami jest nie tylko koniecznością przewidzianą ustawą, ale przede wszystkim potrzebą społeczną. Jest również ważnym czynnikiem w upowszechnianiu wiedzy i pomaganiu właścicielom zabytków w dbaniu o ich dobrą kondycję. Dane miejsce nigdy nie będzie atrakcyjne dla turysty, jeżeli jego zabytki będą zaniedbane, niewłaściwie promowane czy eksponowane. To urok zadbanych zabytków, ulicznych zaułków i parków tworzy niepowtarzalny charakter danego miejsca, do którego z chęcią powraca turysta. Kultura i tradycja naszego regionu, atrakcyjne położenie

geograficzne oraz zabytki tworzą niepowtarzalny produkt turystyczny, który powinien być znaczącym elementem rozwoju Powiatu.

PRZEWODNICZĄCA
ZARZĄDU POWIATU

mgr Wioletta Kaszak

1000
1000
1000